

มาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซีย: นัยต่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่ และอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทย

จรินทร์ ชลไพศาล
เศรษฐกรชำนาญการ
สำนักบริหารยุทธศาสตร์

ในปัจจุบันการค้าเสรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ภาชีนำเข้าของแต่ละประเทศมีแนวโน้มลดลง แต่ขณะเดียวกันหลายประเทศหันไปใช้มาตรการกีดกันทางการค้าในรูปแบบอื่นเพิ่มมากขึ้น เช่น การกำหนดมาตรฐานสินค้า การติดฉลากสินค้า มาตรการปกป้องคุ้มครองแรงงานและสิทธิมนุษยชน มาตรการลดภาวะโลกร้อน เป็นต้น

สำหรับมาตรการกีดกันทางการค้าที่พบมากในสินค้าแร่ คือ มาตรการจำกัดการส่งออก (Export restriction measure) ซึ่งสามารถแบ่งออกหลายประเภท ได้แก่ การห้ามส่งออก การเก็บภาษีส่งออก การกำหนดโควตาส่งออก การกำหนดให้มีใบอนุญาตส่งออก เป็นต้น

บทความนี้มีเนื้อหาหลักถึงมาตรการจำกัดการส่งออกสินค้าแร่ของอินโดนีเซียซึ่งกำลังเป็นที่สนใจในวงการการค้าระหว่างประเทศในปัจจุบัน รวมทั้งวิเคราะห์ผลกระทบจากมาตรการดังกล่าว ตลอดจนนำเสนอข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทยต่อประเด็นดังกล่าว

มาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซีย

ประเทศอินโดนีเซียเป็นหนึ่งในประเทศที่มีทรัพยากรแร่จำนวนมาก โดยอินโดนีเซียมีปริมาณสำรองแร่ดีบุก ทองคำ นิกเกิล และทองแดง ติดอันดับ ๑ ใน ๑๐ ของโลก และยังเป็นประเทศผู้ส่งออกแร่ถ่านหินรายใหญ่อันดับ ๒ ของโลกรองจากออสเตรเลียอีกด้วย

ในปัจจุบันประเทศอินโดนีเซียได้มีนโยบายที่จะเพิ่มมูลค่าแร่ที่ผลิตได้ภายในประเทศ โดยที่ผ่านมาได้ออกกฎหมายและกฎระเบียบที่เกี่ยวกับการเพิ่มมูลค่าแร่ดิบภายในประเทศ ตลอดจนมาตรการจำกัดการส่งออกแร่ดิบไปยังต่างประเทศหลายฉบับซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

๑. Mining Law (Law on Mineral and Coal Mining ๔/๒๐๐๙)

วันที่ ๑๒ มกราคม ๒๕๕๒ อินโดนีเซียได้ออกกฎหมายการทำเหมืองแร่และถ่านหินฉบับที่ ๔ โดยเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าแร่ภายในประเทศ ดังนี้

- มาตรา ๑๐๒ ผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ (Production Operation Mining Permit) และผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ชนิดพิเศษ (Special Mining Permit) จะต้องเพิ่มมูลค่าให้แก่ทรัพยากรแร่และ/หรือถ่านหินที่ผลิตได้ ผ่านกระบวนการแต่งแร่ การถลุง หรือทำให้บริสุทธิ์ รวมถึงการใช้ประโยชน์แร่และถ่านหินอย่างคุ้มค่า
- มาตรา ๑๐๓

(๑) ผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่และผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ชนิดพิเศษจะต้องดำเนินการกระบวนการเพิ่มมูลค่าผ่านการแต่ง ถลุง หรือทำให้บริสุทธิ์ภายในประเทศ

(๒) ในการดำเนินการตามข้อ (๑) ผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่และผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ชนิดพิเศษ อาจแต่ง ถลุง หรือทำให้บริสุทธิ์ โดยใช้แร่จากผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่และผู้ถือใบอนุญาตประกอบกิจการเหมืองแร่ชนิดพิเศษอื่นๆ

(๓) ภาครัฐสามารถออกกฎระเบียบหรือเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มมูลค่าแร่ตามมาตรา ๑๐๒ และ ๑๐๓ (๒) ให้มีผลบังคับใช้ได้

- มาตรา ๑๗๐ ผู้ถือใบอนุญาตแบบ Contract of work และ Coal contract of work ซึ่งมีมาก่อนกฎหมายฉบับนี้บังคับใช้จะต้องดำเนินการเพิ่มมูลค่าแร่ตามมาตรา ๑๐๓ (๑) ภายใน ๕ ปีนับตั้งแต่วันที่กฎหมายฉบับนี้มีผลบังคับใช้

๒. Minister of Energy and Mineral Resource (MEMR) Decree ๗/๒๐๑๒

ในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๕๕ กระทรวงพลังงานและทรัพยากรแร่ของอินโดนีเซียได้ออกกฎระเบียบเรื่อง การพัฒนาการเพิ่มมูลค่าแร่ผ่านการแต่งแร่และการถลุงแร่ (MEMR Decree ๗/๒๐๑๒) ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

- ผู้ถือใบอนุญาตการทำเหมืองแร่ทุกประเภทจะต้องดำเนินการตามแผนงานการเพิ่มมูลค่าแร่ ภายในประเทศผ่านการแต่งแร่หรือการถลุงแร่ให้แล้วเสร็จภายในปี ๒๕๕๗
- ในกรณีที่พิจารณาแล้วว่าการดำเนินการเพิ่มมูลค่าแร่ด้วยตนเองไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจผู้ถือใบอนุญาตสามารถดำเนินการร่วมกับผู้ถือใบอนุญาตรายอื่นได้ โดยผ่านความเห็นชอบของอธิบดีในนามของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงานและทรัพยากรแร่
- ห้ามมิให้การส่งออกแร่ดิบภายใน ๓ เดือนหลังจากกฎระเบียบฉบับนี้มีผลบังคับใช้ (หรือวันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕)
- การไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบฉบับนี้มีบทลงโทษตั้งแต่การระงับการประกอบกิจการชั่วคราวไปจนถึง การเพิกถอนใบอนุญาต

๓. Minister of Trade (MOT) Regulation ๒๙/๒๐๑๒

วันที่ ๗ พฤษภาคม ๒๕๕๕ กระทรวงการค้าของอินโดนีเซียได้ออกกฎระเบียบในการส่งออกแร่ดิบที่ยังไม่ผ่านกระบวนการเพิ่มมูลค่า โดยผู้ที่ต้องการส่งออกแร่ดิบจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

- ต้องลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าแร่กับกระทรวงการค้าโดยอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งในการลงทะเบียนดังกล่าวจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมแร่และถ่านหิน และในการขอหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมแร่และถ่านหินเพื่อลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าแร่จะต้องมีเอกสารต่างๆ ได้แก่ “Clean and clear certificate” จาก MEMR และ “Integrity pact” หรือ พันธสัญญาที่ผู้ถือใบอนุญาตจะต้องเซ็นสัญญากับรัฐบาลในการเพิ่มมูลค่าแร่โดยการสร้างโรงงานเป็นของตนเอง หรือ หากมีการร่วมมือกับบริษัทอื่นจะต้องมีบันทึกความเข้าใจร่วมกันประกอบด้วย ตลอดจนแผนการดำเนินงานในการก่อสร้างโรงงานแต่งแร่และ/หรือโรงถลุงแร่ เป็นต้น
- ต้องได้รับการอนุมัติการส่งออกสินค้าแร่จากอธิบดีกรมการค้าต่างประเทศ ซึ่งในการลงทะเบียนดังกล่าวจำเป็นต้องมีหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมแร่และถ่านหิน และในการขอหนังสือรับรองจากอธิบดีกรมแร่และถ่านหินเพื่อลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าแร่จะต้องมีเอกสารต่างๆ ได้แก่ หนังสือ การได้รับอนุมัติการลงทะเบียนเป็นผู้ส่งออกสินค้าแร่ แผนการส่งออก ข้อมูลเกี่ยวกับปริมาณสำรอง และการผลิตแร่ สัญญาซื้อขายแร่ หลักฐานการชำระค่าภาคหลวงแร่ในปีล่าสุด เป็นต้น

วันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๕๕ กระทรวงการคลังของอินโดนีเซียได้ออกกฎระเบียบเกี่ยวกับการเก็บภาษีส่งออกแร่ดิบที่ยังไม่ผ่านการเพิ่มมูลค่าร้อยละ ๒๐ ครอบคลุมแร่ ๓ กลุ่ม ๖๕ ชนิด ดังนี้

- แร่โลหะ ๒๑ ชนิด เช่น แร่เหล็ก แมงกานีส ทองแดง นิกเกิล โคบอลต์ อะลูมิเนียม ตะกั่ว สังกะสี โครเมียม โมลิบดีนัม อิลเมไนต์ ไททาเนียม เซอร์โคเนียม เงิน ทองคำ แพลทินัม พลวง เป็นต้น
- แร่โลหะ ๑๐ ชนิด เช่น ควอร์ต ควอร์ตไซต์ ดินขาว หินปูน เฟลด์สปาร์ เซอร์โคเนียมซิลิเกต เป็นต้น
- แร่กลุ่มหิน ๓๔ ชนิด เช่น หินอ่อน หินทรายเวอร์ทีน เพอร์ไลต์ แกรนิต บะซอลต์ โอปอล โกเมน โทแพส หยก เป็นต้น

บทวิเคราะห์

- ผลกระทบจากมาตรการจำกัดการส่งออกของอินโดนีเซียต่ออุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทย

ในระยะสั้น คาดว่าภาคอุตสาหกรรมของไทยจะได้รับผลกระทบจากมาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซียไม่มากนักเนื่องจากมาตรการจำกัดการส่งออกในปัจจุบันยังไม่ครอบคลุมถึงการส่งออกถ่านหิน ซึ่งเป็นแร่สำคัญที่ไทยนำเข้าจากอินโดนีเซียเป็นหลัก

ในระยะยาว จากกฎหมายและกฎระเบียบที่กล่าวมาข้างต้นทำให้หลายฝ่ายคาดว่าอินโดนีเซียจะเริ่มจำกัดการส่งออกถ่านหินในปี ๒๕๕๘ ซึ่งหากเป็นเช่นนั้นจริงคาดว่าจะส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยเป็นอย่างมาก เนื่องจากถ่านหินเป็นแร่สำคัญที่ไทยนำเข้าจากอินโดนีเซียเป็นจำนวนมาก โดยในปี ๒๕๕๔ ไทยมีการนำเข้าถ่านหินทั้งหมด ๑๖.๒ ล้านตัน เป็นการนำเข้าจากอินโดนีเซียถึง ๑๒.๓ ล้านตัน หรือประมาณร้อยละ ๗๕.๗ ของปริมาณการนำเข้าถ่านหินทั้งหมดของไทย ทั้งนี้ ถ่านหินที่ไทยนำเข้าเป็นประเภทซับบิทูมินัส บิทูมินัส และแอนทราไซต์ ซึ่งให้ค่าความร้อนสูงกว่าและก่อให้เกิดมลภาวะน้อยกว่าเมื่อเทียบกับถ่านหินที่ผลิตได้ภายในประเทศซึ่งส่วนใหญ่ คือ ถ่านหินลิกไนต์

ภาคอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบจากการจำกัดการส่งออกถ่านหินของอินโดนีเซียสามารถแบ่งออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ กลุ่มแรก คือ อุตสาหกรรมที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการผลิตโดยตรง ได้แก่ อุตสาหกรรมปูนซีเมนต์ซึ่งมีการใช้ถ่านหินประมาณร้อยละ ๕๐ ของถ่านหินที่ไทยนำเข้าทั้งหมด^๑ อุตสาหกรรมผลิตกระแสไฟฟ้าซึ่งมีสัดส่วนการใช้ประมาณร้อยละ ๓๕^๒ ที่เหลืออีกประมาณร้อยละ ๑๕ จะถูกใช้ในอุตสาหกรรมอื่นๆ ที่ใช้พลังงานความร้อนผลิตไอน้ำในกระบวนการผลิต เช่น อุตสาหกรรมกระดาษ สิ่งทอ และอาหาร เป็นต้น^๓ อุตสาหกรรมต่างๆ เหล่านี้จะได้รับผลกระทบจากการที่ต้องซื้อถ่านหินนำเข้าในราคาที่สูงขึ้นและ/หรืออาจต้องปรับเปลี่ยนไปใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่นซึ่งอาจมีต้นทุนในการผลิตสูงกว่าถ่านหิน^๔ สำหรับ

^๑ ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงหลักในกระบวนการผลิตปูนซีเมนต์ โดยคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ ๓๔ ของต้นทุนการผลิต รองลงมา คือ ค่าไฟฟ้าซึ่งคิดเป็นร้อยละ ๒๘ http://www.siamcitycement.com/about/environmental/continuous_improvement.aspx?lang=th (เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ก.ค. ๕๕)

^๒ ค่าเชื้อเพลิง (ก๊าซธรรมชาติ ถ่านหิน น้ำมันเตา) คิดเป็นร้อยละ ๖๙.๒ ของต้นทุนในการผลิตกระแสไฟฟ้า ซึ่งถ้าใช้เฉพาะถ่านหินเป็นเชื้อเพลิง ต้นทุนเชื้อเพลิง จะไม่ถึงร้อยละ ๖๐ ทำให้ประหยัดต้นทุนกว่าการใช้ก๊าซธรรมชาติหรือน้ำมัน หรือพลังงานทดแทนที่ไม่ใช้พลังงาน <http://hpe4.anamai.moph.go.th/hia/cost.php> (เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ก.ค. ๕๕)

^๓ <http://www.dpim.go.th/articles/article?catid=127&articleid=3304> (เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ก.ค. ๕๕)

^๔ โรงไฟฟ้าที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงมีต้นทุนการผลิต ๒.๙๔ บาทต่อหน่วย ซึ่งต่ำกว่าโรงไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงประเภทอื่นๆ ทุกชนิดยกเว้นเพียงโรงไฟฟ้านิวเคลียร์ (<http://www.eppo.go.th/power/power2554.pdf> เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ก.ค. ๕๕)

ภาคอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบกลุ่มที่สอง คือ อุตสาหกรรมปลายน้ำที่ใช้สินค้าที่ได้จากอุตสาหกรรมที่ใช้ถ่านหินเป็นเชื้อเพลิงในการผลิต ซึ่งผลกระทบนี้เป็นผลกระทบสืบเนื่องทำให้อุตสาหกรรมเหล่านี้อาจต้องซื้อไฟฟ้า ปูนซีเมนต์ กระจกฯ สิ่งทอ อาหาร ฯลฯ ในราคาสูงขึ้นด้วย

ถ่านหินมีแนวโน้มเป็นแหล่งพลังงานที่จะทวีความสำคัญมากยิ่งขึ้นในอนาคต เนื่องจากเมื่อพิจารณาจากสัดส่วนปริมาณสำรองต่อการผลิต (R/P ratio) พบว่า ถ่านหินจะสามารถใช้ได้อีกประมาณ ๑๑๙ ปี ในขณะที่ก๊าซธรรมชาติและน้ำมันจะสามารถใช้ได้อีกเพียง ๖๓ และ ๔๖ ปีตามลำดับ โดยประเทศไทยมีแนวโน้มที่จะพึ่งพาถ่านหินนำเข้ามากขึ้นเช่นเดียวกัน ซึ่งเป็นไปตามแผนพัฒนากำลังการผลิตกระแสไฟฟ้า (PDP ๒๐๑๐ revision ๓) ไทยจะมีการใช้ถ่านหินนำเข้าในการผลิตกระแสไฟฟ้าเพิ่มขึ้นจากประมาณ ๕.๗ ล้านตัน ในปี ๒๕๕๕ เป็น ๑๖.๖ ล้านตัน ในปี ๒๕๗๓

- มาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซียเกี่ยวกับกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศ

มาตรการจำกัดการส่งออกของอินโดนีเซียอาจขัดต่อกฎระเบียบของ WTO และ ASEAN โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา XI: (๑) ของข้อตกลง GATT ของ WTO (และมาตรา ๔๑ ของ ATIGA ของ ASEAN) ซึ่งห้ามมิให้จำกัดการส่งออกไม่ว่าจะเป็นการดำเนินการผ่านการกำหนดโควตา การกำหนดใบอนุญาตนำเข้าหรือส่งออก หรือมาตรการอื่นๆ ที่เป็นการจำกัดการนำเข้าหรือส่งออกของประเทศคู่สัญญา และถึงแม้มาตรา XX (g) ของข้อตกลง GATT (และมาตรา ๘ (g) ของข้อตกลง ATIGA) ได้อนุญาตให้ประเทศสมาชิกจำกัดการส่งออกได้ในกรณีที่การจำกัดการส่งออกนั้นเป็นไปเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สามารถใช้แล้วหมดไป (เช่น สินค้าแร่) อย่างไรก็ตาม การใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องดำเนินการจำกัดการผลิตหรือการบริโภคภายในประเทศควบคู่ไปด้วย

ก่อนหน้านี้ WTO ได้มีข้อพิพาทที่มีความคล้ายคลึงกับกรณีการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซีย โดยสหรัฐอเมริกาได้ฟ้องว่าจีนใช้มาตรการการจำกัดการส่งออกวัตถุดิบหลายชนิด ได้แก่ บ็อกไซต์ ถ่านโค้ก ฟลูออสปาร์ แมงกานีส ซีลีคอน ฟอสฟอรัสเหลือง และสังกะสี ในรูปของการเก็บภาษีส่งออก การกำหนดโควตาส่งออก การกำหนดราคาส่งออกขั้นต่ำ และการกำหนดเงื่อนไขในการออกใบอนุญาตส่งออก ซึ่งขัดต่อ Accession protocol ของจีน และข้อตกลงของ GATT มาตรา VIII X และ XI ซึ่งในวันที่ ๕ กรกฎาคม ๒๕๕๔ คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท (WTO Panel) ได้ตัดสินสนับสนุนข้อกล่าวหาของผู้ฟ้องเกือบทั้งหมด โดยมีความเห็นว่ามาตรการเก็บภาษีส่งออกวัตถุดิบขัดต่อ Accession protocol ของจีน และวินิจฉัยว่ามาตรการกำหนดโควตาส่งออกขัดต่อกฎของ WTO ซึ่งจีนได้ยื่นอุทธรณ์คำวินิจฉัยดังกล่าว และในวันที่ ๓๐ มกราคม ๒๕๕๕ องค์กรพิจารณาคำร้องอุทธรณ์ WTO ได้ตัดสินยืนยันตามคำตัดสินของคณะกรรมการวินิจฉัยเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งจีนได้ยอมรับและจะดำเนินการตามคำตัดสินภายในปี ๒๕๕๕

ล่าสุดในวันที่ ๑๓ มีนาคม ๒๕๕๕ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น ออกมาเรียกร้องให้จีนยกเลิกการจำกัดการส่งออกสินค้าแร่หายาก (Rare earth) ทั้งสแตน และโมลิบดีนัม^๕ ซึ่งยังมีได้รวมอยู่ในคำฟ้องในข้อพิพาทที่กล่าวมาข้างต้น ซึ่งหลายฝ่ายคาดการณ์ว่ามีความเป็นไปได้ที่คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทของ WTO จะตัดสินให้จีนแพ้อีกครั้งเนื่องจากมีความคล้ายคลึงกับข้อพิพาทก่อนหน้านี้ ดังนั้น คาดว่าการใช้มาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซียจะขัดต่อกฎระเบียบของ WTO เช่นเดียวกัน

^๕ http://www.wto.org/english/news_e/news12_e/dsrfc_13mar12_e.htm (เข้าถึงเมื่อ ๒๔ ก.ค. ๕๕)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

๑. จากบทวิเคราะห์ข้างต้นจะเห็นว่าหากในระยะยาวอินโดนีเซียมีการจำกัดการส่งออกถ่านหินจริงจะส่งผลกระทบต่อผู้ประกอบการอุตสาหกรรมเหมืองแร่และอุตสาหกรรมพื้นฐานของไทยค่อนข้างมาก ดังนั้นประเทศไทยจำเป็นต้องเตรียมความพร้อมในหลายด้าน เช่น
 - ประสานงานและเจรจาเพื่อให้อินโดนีเซียยกเลิกมาตรการจำกัดการส่งออกแร่ ซึ่งสามารถดำเนินการได้โดยผ่านทางกรอบ WTO และ ASEAN
 - ส่งเสริมให้มีการแสวงหาทรัพยากรแร่ถ่านหินจากประเทศอื่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งมีพรมแดนติดกับไทย เช่น เมียนมาร์ และ สปป.ลาว เป็นต้น
๒. ศึกษาหาแนวทางที่ไม่ขัดต่อกฎกติกาการค้าระหว่างประเทศในการเพิ่มมูลค่าสินค้าแร่อย่างจริงจัง โดยเฉพาะอย่างยิ่งแร่ที่มีอุปทานส่วนเกินจำนวนมาก เช่น แร่ยิปซัม ทองคำ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการนำแร่ดังกล่าวมาใช้เพิ่มมูลค่าในประเทศ และ/หรือ ทำให้ประเทศได้รับผลประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ดังกล่าวมากขึ้น
๓. มาตรการจำกัดการส่งออกแร่ของอินโดนีเซียเป็นหนึ่งในมาตรการกีดกันทางการค้าสินค้าแร่ที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ดังนั้น ประเทศไทยในฐานะผู้นำเข้าแร่สุทธิซึ่งต้องพึ่งพาแร่นำเข้าจากต่างประเทศจำเป็นต้องติดตามสถานการณ์มาตรการกีดกันทางการค้าและการลงทุนในรูปแบบต่างๆ ของทั้งจากประเทศ ASEAN และประเทศอื่นๆ เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบและหาแนวทางรับมือกับมาตรการดังกล่าว

อ้างอิง

Herbert Smith New Indonesian mineral export restrictions implemented: Government clarifies policy and tax on export of certain unprocessed minerals and issues regulation on export procedures. ๒๘ May ๒๐๑๒.

RHF Law Overview of Government Regulation no.๗ – ๒๐๑๒

WTO Dispute Settlement China – Measure Related to the Exportation of Various Raw Materials DS๓๙๕.